

1/2022 ZNSS (VS 1/2022)

Kľúčové slová: poskytovanie právnej pomoci; vec hodná osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti; preskúmanie *ex officio*

Vzťah k právnej úprave: § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

Právna veta

Centrum právnej pomoci nie je povinné preskúmať mu predloženú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci aj v zmysle § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z., na základe ktorého by mohol riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci žiadateľovi, ktorý nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov Centra právnej pomoci, pokiaľ ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, ak to žalobca v žiadosti výslovne neuvádza.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Vs 1/2021 z 24. februára 2022: predseda senátu JUDr. Marián Trenčan, sudcovia JUDr. Elena Berthotyová, PhD., JUDr. Marián Fečík, JUDr. Anita Filová (sudkyňa spravodajkyňa), prof. JUDr. PhDr. Peter Potásch PhD., JUDr. Petra Príbelská, PhD., a JUDr. Juraj Vališ, LL.M.]

Vymedzenie veci

1. Táto vec bola predložená veľkému senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (pôvodne bola vec predložená veľkému senátu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky) na posúdenie otázky, či je Centrum právnej pomoci povinné skúmať pri posudzovaní žiadosti o poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon o poskytovaní právnej pomoci“ alebo „zákon č. 327/2005 Z. z.“) aj to, či sú tu dôvody na postup podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona, ak sa postupu podľa tohto ustanovenia žiadateľ vo svojej žiadosti výslovne nedomáha.

Doterajší priebeh konania

2. Žalobca požiadal 17. januára 2018 žalovaného o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci pred súdom vo veci o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. (...)

4. Napadnutým rozhodnutím žalovaný nepriznal podľa § 10 ods. 5 zákona o poskytovaní právnej pomoci žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci. Žalovaný dôvodil, že po preskúmaní skutočností rozhodných podľa zákona o poskytovaní právnej pomoci, ako aj zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) dospel k záveru, že predmet sporu, s ktorým sa žalobca obrátil na žalovaného, činí jeho žiadosť zrejme bezúspešnou podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona o poskytovaní právnej pomoci.

5. Žalovaný poukázal na to, že z predložených dokladov nevyplývalo, že by akékoľvek rozhodnutie Okresného súdu Spišská Nová Ves vydané v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Er 198/2017 bolo zrušené alebo zmenené pre jeho nezákonnosť, a preto žalobca nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok požadovaných § 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci. Uzavrel, že nesplnenie hoci len jednej z podmienok pre priznanie nároku na poskytovanie právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o tomto nároku. Vzhľadom na potrebu splniť podmienky podľa § 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci kumulatívne sa žalovaný skúmaním splnenia ďalších zákonných podmienok nezaoberal.

6. Proti napadnutému rozhodnutiu podal žalobca dňa 3. mája 2018 správnu žalobu. Na pojednávaní 7. novembra 2019 žalobca argumentoval, že existujú dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. zbavujúce ho povinnosti podať proti súdному rozhodnutiu, na nezákonnosti ktorého zakladá svoje právo na náhradu škody, opravný prostriedok.

7. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach správnu žalobu zamietol. Krajský súd uznal, že tu išlo o zrejmu bezúspešnosť sporu, pretože podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je na úspech v spore potrebné o. i. aj to, aby bolo súdne rozhodnutie, vydaním ktorého malo dôjsť k vzniku škody, zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom. Mal za to, že ani existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. nezabavuje žalobcu povinnosti podľa odseku 1 tohto ustanovenia preukázať zrušenie alebo zmenu súdneho rozhodnutia pre nezákonnosť dodajúc, že nesplnenie tejto podmienky ako jednej z troch podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc, ktoré musia byť splnené súčasne, je dôvodom na zamietnutie žiadosti.

8. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca kasačnú sťažnosť. Kasačná sťažnosť sa opiera o explicitne označené dôvody podľa § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“ alebo „*Správny súdny poriadok*“).

9. Uvádza v nej, že žalovaný mu dlhodobo nasledujúcim postupom neposkytuje žiadnu právnu pomoc. Centrum nepriznanie nároku odôvodňuje § 6 ods. 1 až 3 zákona č. 514/2003 Z. z., avšak obchádza skutočnosť, že splnenie tejto podmienky sa nevyžaduje, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa. Má za to, že správny súd mu nedal priestor na pojednávaní, iba požadoval veľmi stručne oboznámiť s vecou. Uviedol, že voči konajúcemu senátu (najmä sudcovia JUDr. Pavol Nad' a JUDr. Jozef Kuruc) vzniesol námietku zaujatosti, ktorú títo nerešpektovali. Tiež dôvodí, že záver žalovaného o bezúspešnosti nepodporujú viaceré rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj ako „*Najvyšší súd*“) a to rozsudky sp. zn. 5Sžo/61/2013, 5Sžo/62/2013 a 7Sžo/13/2014.

11. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhol, aby kasačný súd podanú kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

Postúpenie veci veľkému senátu

13. Po posúdení veci dospel predkladajúci senát k záveru, že žalovaný nie je povinný aplikáciu § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. bez opory v argumentácii žalobcu vykonať (bod 27 uznesenia o postúpení veci), a preto bolo potrebné vec predložiť na rozhodnutie veľkému senátu, vtedy ešte

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Urobil tak uznesením o postúpení z 23. februára 2021, ktoré nadobudlo právoplatnosť 30. marca 2021, a to po tom, čo sa ubezpečil, že nenastali dôvody na odmietnutie kasačnej sťažnosti.

Právomoc veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu

19. Najvyšší správny súd považuje na úvod za potrebné poukázať na funkciu svojho veľkého senátu.

20. Vývoj právnych názorov na určitú otázku je prirodzený, ba niekedy až žiadúci. Demokratická spoločnosť je založená na úcte k pluralite názorov a preferencií s tým, že demokracia si nevyžaduje vypätú jednotnosť, ale práve rôznorodosť.

21. V priestore demokracie sa prirodzene nachádzajú aj súdy, a preto aj vývoj názorov sudcov na právne otázky je a bude prirodzený a častokrát aj žiadúci. Žiadúci práve preto, že rigidné právne názory, nereflektujúce vývoj právnej úpravy, spoločenských pomerov, náuky a doktríny, hrozia delegitimizáciou súdnej moci a jej označením za inštitúciu, ktorá prestala byť aktívnym participantom na demokratickom diskurze.

22. Kým sa však názorový vývoj v širšej spoločnosti môže diať v akejkoľvek forme bez inštitucionalizovaných rámcov, rovnaká sloboda sa nevzťahuje aj na vývoj právnych názorov na úrovni súdnych orgánov. Je tomu tak preto, že súdne rozhodnutia, prijaté úzkou skupinou na to výberovými procesmi a kompetentnosťou legitimizovaných sudcov (porov. nález Ústavného súdu zo 17. marca 2021 sp. zn. PL. ÚS 6/2018, body 39 a 41), majú celospoločenský dopad, a spoločnosť ich nemôže len tak zvrátiť. Je tomu tak aj preto, že súdne rozhodovanie je procesom rozumovým, nie vôľovým (porov. nález Ústavného súdu z 13. decembra 2012 sp. zn. II. ÚS 29/2011, č. 54/2012, bod 8), každý názor formulovaný súdom musí sprevádzať primerané odôvodnenie, čo platí o to viac vo vzťahu k právnemu názoru, ktorý prináša zmenu v podobe odklonu od doterajšej praxe na úrovni vrcholného súdu, proti rozhodnutiam ktorého, už nie sú prípustné žiadne opravné prostriedky.

23. V tomto kontexte je potrebné uvažovať nad funkciou veľkého senátu. Aby nedochádzalo ku kabinetnej, netransparentnej či spontánnej (neuvedomenej) zmene judikatúry, je tu veľký senát a požiadavky kladené na „malé“ senáty na predkladanie vecí doň. Veľký senát pôsobí ako vnútrosúdne zjednocovacie teleso, ako akási „superformácia“ pre rozsúdenie rôznych právnych názorov senátov Najvyššieho správneho súdu.

24. Požiadavky na konzistentnosť judikatúry a jej zmeny sú formulované Európskym súdom pre ľudské práva. Tento súd uznáva, že vývoj a zmena judikatúry nie sú samy osebe v rozpore s požiadavkami Dohovoru a ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože by to brzdilo rozvoj právneho uvažovania (napr. rozsudok veľkej komory z 20. októbra 2011 vo veci Nejdet Şahin and Perihan Şahin v. Turecko, č. sťažnosti 13279/05, bod 58). Rovnako to platí aj na úrovni vrcholných súdov (rozsudok z 20. mája 2008 vo veci Santos Pinto v. Portugalsko, č. sťažnosti 39005/04, bod 41).

25. Vnútroštátne právo musí upravovať mechanizmy na zjednocovanie rôznych právnych názorov, a to práve prostredníctvom judikačnej činnosti vrcholných súdov (rozsudok zo 6. decembra 2007 vo veci Beian v. Rumunsko (č. 1), č. sťažnosti 30658/02, bod 37), aby tak nenastal stav pretrvávajúceho vydávania rôznych rozhodnutí o tých istých otázkach (napr. rozsudok veľkej komory z 20. októbra 2011 vo veci Nejdet Şahin a Perihan Şahin v. Turecko, č. sťažnosti 13279/05, body 54

a 55). Vrcholné súdy však majú odstraňovať tieto rozdiely práve svojou zjednocovacou funkciou, a majú zabráňovať tomu, aby medzi nimi vznikali ďalšie rozpory (rozsudok zo 6. decembra 2007 vo veci Beian v. Rumunsko (č. 1), č. sťažnosti 30658/02, bod 37). Vývoj judikatúry považuje za legitímny aj Ústavný súd Slovenskej republiky (nález z 10. septembra 2019 sp. zn. I. ÚS 247/2019, č. 18/2019, bod 61).

26. Tento príkaz na nekabinetnú, transparentnú a systémovú zmenu judikatúry, ako aj požiadavky kladené na súdne rozhodovania Európskym súdom pre ľudské práva a Ústavným súdom Slovenskej republiky, sú premietnuté do § 22 ods. 1 písm. a) Správneho súdneho poriadku. *Raison d'être* veľkého senátu sa nachádza práve v tom, aby autorizoval zmenu judikatúry.

27. Ďalej je potrebné objasniť, čo sa má s ohľadom na právnu úpravu uvedenú v § 22 ods. 1 písm. a) SSP v spojení s § 466 SSP považovať za judikatórny odklon, ktorý musí byť potvrdený alebo odmietnutý veľkým senátom. Správny súdny poriadok vyžaduje predloženie veci veľkému senátu, ak sa chce senát Najvyššieho správneho súdu pri svojom rozhodovaní odkloniť od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu (správneho kolégia Najvyššieho súdu) a rovnako aj vtedy, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí veľkého senátu. Takýto odklon môže mať vo svojej podstate dve podoby. V rámci prvej ide o zjednotenie dvoch alebo viacerých judikatúrnych línií a pri druhej podobe ide o odklon zavádzajúci úplne novú judikatúrnu líniu. Musí ísť však o odklon od právneho názoru, pričom o odklon sa nejedná, a teda nebude daný dôvod na postúpenie veci veľkému senátu, ak medzi senátmi dôjde k odlišnému spôsobu hodnotenia rozdielneho skutkového stavu, avšak konečné právne posúdenie veci bude identické.

28. Povinnosť predložiť vec veľkému senátu nevzniká tiež, ak sa síce senát dostáva do kolízie s právnym názorom vysloveným kasačným senátom v inom rozhodnutí, ale jeho právny názor zostáva plne v zhode s právnym názorom vysloveným samotným veľkým senátom. A rovnako vtedy, ak senát nasledujúc ustálenú rozhodovaciu činnosť Najvyššieho správneho súdu (správneho kolégia Najvyššieho súdu) sa dostáva do rozporu s právnym názorom ojedinele vysloveným v inom rozhodnutí senátu, ktorý túto ustálenú rozhodovaciu činnosť nenasledoval a ani predpísaným spôsobom neinicioval jej zmenu (práve predložením veci veľkému senátu).

29. S postúpením veci veľkému senátu sa spája procedurálna povinnosť zaťažujúca predkladajúci senát v podobe samotného zdôvodnenia ponúkaného odklonu. Nepostačuje, ak predkladajúci senát len poukáže na rôznorodosť právnych názorov. Naopak, v prípade existencie rôznych právnych názorov je povinný zvoliť si stranu a argumentovať v prospech niektorého už použitého právneho riešenia, alebo ponúknuť celkom nové právne riešenie (podobne aj uznesenie veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. júla 2020 sp. zn. 1 Vs 2/2020, bod 19). Osobitne naliehavo to platí v prípade, ak už v skutkovo obdobnej veci medzi tými istými účastníkmi konania bolo rozhodované v kasačnom konaní (uznesenie veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. júla 2020 sp. zn. 1 Vs 2/2020, bod 18).

30. Napokon, vzhľadom na to, že Najvyšší správny súd nie je historicky prvým vrcholným súdom pre veci správneho súdnictva v Slovenskej republike, je potrebné preskúmať, či predkladacia povinnosť pre kasačný senát vzniká aj v situácii, ak by sa chcel odkloniť od právneho názoru vysloveného kasačným senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, prípadne senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodujúcim o odvolaní proti rozhodnutiam krajských súdov v správnom súdnictve. Na túto otázku je potrebné odpovedať kladne.

31. Dňa 1. augusta 2021 síce vznikol Najvyšší správny súd ako nový súdny orgán, pričom nešlo

o personálne či organizačné nástupníctvo voči bývalému správneému kolégiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Je však tiež pravdou, že Najvyšší správny súd ako nový súdny orgán prevzal právomoci, ktoré predtým vykonával Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom správnom kolégiu. Tieto právomoci v oblasti správneho súdnictva tu boli už od 1. januára 1992, keď vzniklo v Slovenskej republike moderné správne súdnictvo (zákon č. 519/1991 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a notársky poriadok).

32. Najvyšší správny súd teda rozhoduje v tých právnych oblastiach a interpretuje tie právne normy, v ktorých rozhodovalo a ktoré normy interpretovalo bývalé správne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Najvyšší správny súd preto z hľadiska svojich právomocí nezačína na „zelenej lúke“ (odznova), ale nadväzuje na tradíciu správneho súdnictva založenú naposledy v roku 1992. Korpus judikatúry bývalého správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je preto pre Najvyšší správny súd bohatým a inšpiratívnym zdrojom úvah a záverov, s ktorými sa musí argumentačne vždy vysporiadať, ako keby išlo o jeho vlastné rozhodnutia. Preto je namieste považovať rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na účely ustanovenia § 22 ods. 1 Správneho súdneho poriadku za rozhodnutia kasačného súdu.

33. Najvyšší správny súd tak zachováva so zreteľom na kompetenčnú kontinuitu existujúcu medzi ním a Najvyšším súdom Slovenskej republiky ako správnym súdom právnú istotu účastníkov konania a dobrú vieru v predtým existujúcu ustálenú rozhodovaciu prax v správnom súdnictve.

Právne posúdenie predloženej otázky veľkým senátom

44. Predkladajúci senát je v podstate toho názoru, že žalovaný nie je povinný vždy, teda aj bez samotného návrhu žiadateľa, posudzovať, či tu nebol dôvod na postup podľa § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci. Implicitne namieta aj záver, že by tu taká povinnosť na strane správneho súdu bola aj mimo žalobných bodov, resp. na strane kasačného súdu na základe novôt uvedených v kasačnej sťažnosti.

45. Kolidujúce právne názory, vyslovené súčasne, alebo aj osobitne, v troch iných rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (v podstate v dvoch rozhodnutiach, keďže rozhodnutie sp. zn. 4Sžk/4/2020 odkazuje na rozhodnutie sp. zn. 6Sžk/20/2020), označených predkladajúcim senátom, v podstate hovoria, že žalovaný je povinný, s ohľadom na imperatív uvedený v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, skúmať vždy aj podmienky pre postup podľa § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci, ba dokonca, že to má, aj mimo uplatnených žalobných bodov, robiť správny súd. V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/4/2018 je žalovaný povinný vyhodnocovať status žiadateľa v intenciách ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. a v súlade s touto právnou úpravou rozhodnúť ešte pred vydaním rozhodnutia žalovaného.

46. Veľký senát zastáva názor, že otázky nastolené predkladajúcim senátom je potrebné zodpovedať po zohľadnení štruktúry článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a vzájomného vzťahu medzi režimom podľa § 6 a § 10 zákona o poskytovaní právnej pomoci, ktoré upravujú konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci podmienené splnením relatívne konkrétne vymedzených zákonných podmienok, a režimom podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona, ktorý, naopak, upravuje iba možnosť riaditeľa Centra právnej pomoci po predchádzajúcom stanovisku Rady Centra právnej pomoci (ďalej len „rada“) rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z.

47. Z uvedených ustanovení vyplýva, že kompetencia rozhodovať o nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6 a § 10 zákona o poskytovaní právnej pomoci je zverená žalovanému, kým kompetencia rozhodovať o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona je zverená riaditeľovi Centra právnej pomoci po obdržaní stanoviska rady.

48. Ďalej je zrejmé, že § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci umožňuje riaditeľovi Centra právnej pomoci rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci v prípade, že žiadateľ nespĺňa iné podmienky na priznanie nároku na právnu pomoc, kedykoľvek, a to i bez toho, aby sa takéhoto postupu výslovne žiadateľ o právnu pomoc domáhal. Ide o akýsi nástroj na odstránenie tvrdosti zákona. Využitie tejto zákonnej možnosti je však výlučne v kompetencii riaditeľa s tým, že rozhodnúť môže až po predchádzajúcom stanovisku rady Centra právnej pomoci. Prirodzene sa predpokladá, že to bude práve žalovaný, ktorý po vyhodnotení, že v danom prípade nie sú splnené podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z., túto predloží riaditeľovi na postup podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona, ak pôjde o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti.

49. Rovnako je však zrejmé, a to je moment, v ktorom veľký senát deklaruje odklon od doterajších právnych názorov, že zo znenia § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné nijako vyvodiť, že by sa uvedené ustanovenie malo aplikovať vždy, a to aj v prípade, ak sa ho sám žiadateľ o právnu pomoc nedomáha. Inak povedané ustanovenie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. nezakladá právny nárok na vydanie rozhodnutia o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci. Tento záver následne znamená, že žalovaný nie je povinný v odôvodnení svojho rozhodnutia v každom jednotlivom prípade, teda aj v prípade, ak sa žiadateľ postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. nedomáha, uvádzať dôvody nepredloženia žiadosti riaditeľovi Centra právnej pomoci na rozhodnutie podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. To súčasne znamená, že žalovaný bude mať povinnosť odôvodniť svoj záver o nepotrebnosti využitia ustanovenia § 5b ods. 6 citovaného zákona iba za situácie, ak sa daného postupu bude žiadateľ výslovne domáhať (bližšie bod 52 rozsudku).

50. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 8Sžo/4/2018 z 25. októbra 2018 (v poradí ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na tento rozsudok nadviazali) založil svoj záver o povinnosti žalovaného postupovať a rozhodovať podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z., a to aj vtedy pokiaľ sa žiadateľ postupu a rozhodovania podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. nedomáha, na článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

51. Podľa názoru veľkého senátu, z relatívne otvorenej klauzuly článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky však nie je možné vyvodiť, že by tento ukladal povinnosť poskytovať (súdnu aj mimosúdnu) právnu ochranu mimo rámcov, v ktorých sa tejto právnej ochrany domáha osoba brániaca svoje práva. Z článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky teda nevyplýva právo na *sua sponte* iniciované konania brániace práva dotknutej osoby, ani na to, aby v rámci takých konaní existovali nejaké námietky povahy *ex officio*. Rovnako je namieste zdôrazniť, že právo na právnu pomoc nepožaduje bez ďalšieho ani Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tiež, že právo na prístup k súdu nie je z dôvodu absencie právnej pomoci automaticky porušené (najmä rozsudok *Siałkowska v. Poľsko*, resp. *Airey v. Írsko*). Veľký senát v uvedenej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva neidentifikoval, že by bolo potrebné skúmať prípadný titul nároku na právnu pomoc aj bez toho, aby sa tohto nároku (nejakým titulom) domáhala osoba, ktorej sa má právna pomoc poskytovať.

S poukazom na uvedené, argumenty vyplývajúce z konkurujúcich rozhodnutí neobstoja.

52. Veľký senát z dôvodu potreby komplexného posúdenia nastolenej aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. považuje za potrebné vyjadriť sa k žiadanému postupu žalovaného v situácii, keď žiadateľ v samotnej žiadosti o poskytnutie právnej pomoci uvedie, že sa domáha aj postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. V takomto prípade, pokiaľ žalovaný nebude považovať danú vec za vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktoré boli relevantné pre prijatie daného záveru a predmetnú žiadosť riaditeľovi Centra právnej pomoci predkladať nebude.

53. Na strane druhej, žalovaný bude predkladať žiadosť riaditeľovi na rozhodnutie, pokiaľ na základe vlastného uváženia (správna úvaha) dospeje k záveru, že v prípade žiadateľa, ktorý nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. z prostriedkov centra, ide vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti. Na predloženie veci riaditeľovi teda nebude relevantnou skutočnosť, či sa žiadateľ v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci domáha alebo nedomáha aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. Následne o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci rozhodne riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady. Rozhodnutie riaditeľa bude mať povahu skôr vydaného rozhodnutia podľa § 27 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ktoré nie je samostatne spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Toto rozhodnutie však bude, na základe návrhu žalobcu podľa ustanovenia § 191 ods. 3 písm. b) Správneho súdneho poriadku, preskúmateľné v spojení s meritórnym rozhodnutím vo veci žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, práve podľa už uvedeného ustanovenia § 27 ods. 1 SSP, nakoľko bolo pre vydanie negatívneho meritórneho rozhodnutia žalovaného vo veci záväzné.

54. Veľký senát v súvislosti s rozhodnutiami, od ktorých deklaruje odklon, považuje za potrebné tiež uviesť, že senáty (6S a 4S kasačného súdu) posudzovali aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. až na základe uplatnenej sťažnostnej námietky, ktorá však má z pohľadu ustanovenia § 441 Správneho súdneho poriadku jednoznačnú povahu novoty, nakoľko nebola uplatnená v správnej žalobe pred krajským súdom. V tejto súvislosti veľký senát zdôrazňuje, že ustanovenie § 441 Správneho súdneho poriadku neumožňuje v kasačnej sťažnosti uplatňovať nové skutočnosti a dôkazy, okrem tých, ktoré majú preukázať prípustnosť a včasnosť podanej kasačnej sťažnosti, čo sa však nevzťahuje na daný prípad. Navyše veľký senát súhlasí s predkladajúcim senátom, že z odôvodnení týchto rozhodnutí nie je zrejмый dôvod, prečo dané senáty prihliadli na uvedenú sťažnostnú námietku. Len na doplnenie, veľký senát mal z odôvodnenia rozhodnutia sp. zn. 8Sžo/4/2018 dokonca preukázané, že navrhovateľ (išlo o konanie podľa tretej hlavy OSP) danú námietku nevzniesol ani v podanom opravnom prostriedku a ani následne v podanom odvolaní (OSP), pričom absencia postupu podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. bola práve dôvodom zmeny napadnutého rozsudku v podobe zrušenia rozhodnutia žalovaného (v tom čase odporcu) a vrátenia mu veci na ďalšie konanie aj spolu so záverom, že aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. má rovnako *ex offico* skúmať aj správny súd. S uvedeným záverom sa veľký senát nestotožňuje majúc za to, že vo veci, o ktorú v danom prípade ide, je správny súd viazaný rozsahom a dôvodmi správnej žaloby (§ 134 ods. 1 SSP).

55. Pochopiteľne nie je vylúčené, že nastane situácia, že žiadateľ v rámci žiadosti nebude požadovať pre prípad nesplnenia zákonných podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, postup podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. a absenciu postupu podľa § 5b ods. 6 citovaného zákona namietne až v správnej žalobe. Pri posudzovaní dôvodnosti takejto správnej žaloby, bude namieste prezumovať, že „mlčanie“ žalovaného v odôvodnení rozhodnutia ohľadom (ne)aplikácie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. znamená, že tento postup neuplatnil, nakoľko vo veci

neidentifikoval dôvody hodné osobitného zreteľa, čo súčasne ale znamená, že otázkou aplikácie ustanovenia § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. sa zaoberal a nepovažoval ju za dôvodnú. Správny súd následne v rozsahu uplatnených žalobných bodov vyhodnotí povahu veci, ktorej sa predmetná žiadosť týka s tým, že pokiaľ bude mať za to, že by predmetná žiadosť mala byť práve z dôvodu jej podstaty posudzovaná aj podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z., zruší rozhodnutie žalovaného a vec mu vráti na ďalšie konanie, v rámci ktorého žalovaný predloží žiadosť riaditeľovi na rozhodnutie podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z. Tento postup správneho súdu však nemôže byť pravidlom, ale vždy bude závisieť od okolností konkrétneho prípadu, jeho závažnosti a dôležitosti, na ktoré správny súd poukáže v odôvodnení svojho rozhodnutia. Uvedený záver môže evokovať rozpor s prijatým záverom veľkého senátu, ktorý uviedol v bode 49, avšak nie je tomu tak. Veľký senát v tejto súvislosti opakuje, že žalovaný nie je povinný zdôvodňovať prečo neaplikoval ustanovenie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z. z., pokiaľ to žiadateľ výslovne neuvádza vo svojej žiadosti. V takomto prípade bude ale zároveň platiť, že aplikáciu ustanovenia § 5b ods. 6 citovaného zákona nepovažoval za dôvodnú.

56. Nad rámec uvedenej veci veľký senát ešte dáva do pozornosti možnosť využitia tzv. predbežnej konzultácie podľa § 9 zákona č. 327/2005 Z. z., v rámci ktorej sú žiadateľovi vysvetlené podmienky uplatnenia nároku na poskytnutie právnej pomoci.

57. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností veľký senát na nastolenú otázku predkladajúceho senátu odpovedá nasledovne:

Centrum právnej pomoci nie je povinné preskúmať mu predloženú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci aj v zmysle § 5b ods. 6 zák. č. 327/2005 Z. z., na základe ktorého by mohol riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci žiadateľovi, ktorý nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov Centra právnej pomoci, pokiaľ ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, ak to žalobca v žiadosti výslovne neuvádza.